

Отримано: 28 квітня 2018 р.

Прорецензовано: 29 травня 2018 р.

Прийнято до друку: 1 червня 2018 р.

e-mail: cristinalesko@gmail.com

DOI: 10.25264/2519-2558-2018-2(70)-120-122

Курагіна Л. П. Політична коректність і вербальні табу (на матеріалі німецької мови). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2(70), червень. С. 120–122.

УДК: 81'371'366:[81'42:070=134.2]

Лесько Христина Степанівна,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри французької філології
Львівський національний університет ім. Івана Франка

ИНТЕРФИКС: РОЛЬ И МЕСТО У МОРФЕМНОЙ СТРУКТУРЕ СУФФИКСАЛЬНОЙ ПОХИДНОЙ (НА МАТЕРИАЛЕ ИСПАНСКОГО МАССМЕДИЙНОГО ДИСКУРСА)

Дериваційна полівекторність суффіксальних демінутивних / аугментативних похідних виражається через складність та глибину дериваційних процесів детермінованих твірною. Приєднання суфіксів до слова може бути безпосереднім, або ж передбачає появу у його структурі додаткових мікроелементів – інтерфіксів, що визначається особливостями парадигматичного моделювання. Інтерфікси виконують структурну (приєднання суфікса до основи), розпізнавальну (ідентифікація смислів) та функцію посилення виразності (розширюють просодичну структуру).

Ключові слова: демінутив, аугментатив, інтерфікс, деривація, структурне моделювання.

Лесько Кристина Степановна,

кандидат филологических наук, доцент кафедры французской филологии
Львовский национальный университет им. Ивана Франка

ИНТЕРФИКС: РОЛЬ И МЕСТО В МОРФЕМНОЙ СТРУКТУРЕ СУФФИКСАЛЬНОГО ДЕРИВАТА (НА МАТЕРИАЛЕ ИСПАНСКОГО МАССМЕДИЙНОГО ДИСКУРСА)

Деривационная поливекторность суффиксальных деминутивных / аугментативных дериватов выражается через сложность и глубину деривационных процессов детерминированных образующей. Присоединение суффиксов к слову может быть непосредственным или же предполагает появление в его структуре дополнительных микроэлементов – интерфиксов, что определяется особенностями парадигматического моделирования. Интерфиксы выполняют структурную (присоединение суффикса к основе), различительную (идентификация смыслов) и функцию усиления выразительности (расширяют структурную просодику).

Ключевые слова: деминутив, аугментатив, интерфикс, деривация, структурное моделирование.

Lesko Khrystyna,

Candidate of Philological Sciences, Doctor of Philosophy of the Department of French
Ivan Franko National University of Lviv

INTERFIX: ROLE AND PLACE IN THE MORPHEMIC STRUCTURE OF SUFFIXAL DERIVATIVES (ON THE BASIS OF THE SPANISH MASS MEDIA DISCOURSE)

The structural description of diminutive / augmentative derivatives was studied and the morphological rules for modeling of derivational paradigms were established. Two ways of the derivative formation of diminutive on the basis of lexical forms with the consonant and vocal endings – without / with the adding of the interfixes were specified.

The peculiarity of the diminutive derivatives is expressed primarily in the formation of the variational derivational chains of the regular and occasional nature. The structural organization of the augmentatives does not have a broad derivative base. The method of the derivative modeling of augmentative is usually manifested in the derivational paradigms that do not go beyond the word-formation “derivative basis + augmentative suffix”.

The functions of the interfixes were established: the structural one (adding of the suffix to the root of the word); the distinction of possible homonyms, if both derivatives were constructed without an interfix; increasing of the expressiveness (structural expansion of derivatives). The multipartite character of the derivative modeling of predicates of diminution was revealed, which was determined by the linguistic (flexibility of word endings, diffuse structure, formation of the derivational chains) and extralinguistic factors (individual, regional and social).

Key words: diminutive, augmentative, interfix, derivation, structural modeling.

В іспанській мові велика кількість слів утворюється шляхом суффіксальної деривації. Приєднання суфіксів демінутивності та аугментативності генерує лексеми, які входять в ужиток з новим емотивно-оцінним значенням. Це свідчить про те, що мова, крім номінативної, виконує, не менш важливу, емотивно-експресивну функцію. Демінутивні та аугментативні деривати становлять важливу типологічну характеристику іспанської мови та продуктивно функціонують в усіх мовних стилях. Мовознавці досліджують демінутивність та аугментативність як категорії, які мають властиву ідіотетичну специфіку вираження та залишаються відкритими у семантико-стилістичному плані.

У мовознавчих працях увага звертається передусім на семантико-стилістичну характеристику демінутивних / аугментативних дериватів. Значно меншу кількість наукових розвідок присвячено особливостям їх словотворення. В тіні залишаються цікаві та суперечливі питання, що стосуються структурного опису досліджуваних одиниць, морфологічних правил моделювання дериваційних парадигм.

Актуальність статті зумовлено потребою дослідити принципи дериваційного моделювання та утворення варіантних ланцюжків. **Об'єктом дослідження** є слова з демінутивними / аугментативними суфіксами в іспанському масмедійному дискурсі. **Предметом дослідження** є структурно-семантичні принципи суффіксальної деривації з метою описати словотвірні типи, визначити функції інтерфіксів.

Дериваційна полівекторність демінутивних / аугментативних суфіксів виражається через приєднання до твірної основи різних частин мови. Розрізняють демінутивні та аугментативні деривати 1-го і 2-го ступенів. Перший утворює похідні з демінутивним / аугментативним значенням від слів, які такого значення не мають (*el problema* → *el problemilla*). Другий ступінь генерує ланцюжки з вираженою демінутивністю / аугментативністю (*el chico* → *el chiquito* → *el chiquitito*) [4, с. 57]. Випадки суфіксальної редуплікації демонструють, наскільки продуктивними вони є у контекстуальних умовах та корелюють з аналітичними формами [1, с. 21].

Серед питань, які стосуються внутрішньої побудови слова, особливий інтерес лінгвістів викликають *інтерфікси* або *інфікси*. Існують різні точки зору щодо їхньої природи та функцій. Їх детермінують як суфіксальні компоненти або аломорфні варіанти суфіксів, або ж відносять до семантично нейтральних структурних елементів. Королівська Академія (Real Academia Española) надає даним формантам статус суфіксальних елементів *-(c)ito*, *-(ec)ito*, *-(orr)ito*, *-ar* (azo).

У 50-х рр. традиційна граматики визначає *інтерфіксацію* як принцип поєднання двох або більше суфіксів. Проте ця гіпотеза не є достатньо переконливою, адже оминає суть проблеми. Тому заява Я. Малкієля про те, що інтерфікси – це субклас морфем, характерний не для всіх романських мов, викликає неоднозначну реакцію серед мовознавців. Вчений ідентифікує ці синтезуючі сегменти “маргінальними” чи “залишковими” морфемами, оскільки, на його думку, їх зарахування до класу суфіксів спричинило б появу чималого кількості нових складених суфіксів [6, с. 110].

Проти гіпотези Я. Малкієля виступає Ф. Ласаро Карретер. Він вважає, що віднесення цих компонентів до класу словотвірних морфем є неправильним по відношенню до семантично активних одиниць. У праці “Про проблему інтерфіксів” (“Sobre el problema de los interfijos”) автор вперше вводить термін “недифтонгізовані приголосні”, наголошуючи на тому, що їхнім основним призначенням є інкорпорація між двома голосними для кращої вимови [5, с. 13]. Він вважає, що більшість інтерфіксів є результатом принципу аналогії або ж складового суфікса. У випадку, коли дериват синтезує елемент *-c* (*doctor* → *doctorcito*), утворюється варіант розширеного суфікса *-cito*. Його однотайність простежується у визначенні автентичних інтерфіксів у складі демінутивних похідних *cafe-c-ito*, *pobre-c-ito*, коли інтерфікс *-c* виконує структурну функцію та набуває статусу опосередкованості [5, с. 18].

Е. Мартінес Сельдран (E. Martínez Celdrán) розмежовує *інтерфіксальні* та *інфіксальні* компоненти. Він зараховує останні до афіксів та розглядає їх як активні морфеми з властивим їм конотативно сигніфікативним навантаженням. Інфікси функціонують як варіанти демінутивного суфікса *-ito* → *cito* (*pastor* → *pastor-cito*). Інтерфікси, на його думку, – це семантично нейтральні мікроелементи, які виконують функцію уніфікації вокальної кореневої бази з демінутивним суфіксом (*bebe-c-ito*, *aire-c-ito*) [8, с. 447]. Е. Мартінес Сельдран заперечує можливість зарахування інтерфіксальних елементів до класу морфем і вважає, що їхнє синтезування у структуру лексеми може бути як обов’язковим, так і факультативним [8, с. 450].

У 80-х рр. з’являються праці М. Ребойо, Х. Монтеса Хіральдо та В. Дресслера (W. Dressler), які пропонують своє бачення морфологічної та семантичної природи вищезгаданих компонентів. В. Дресслер визнає існування у системі іспанської мови інтерфіксів та інфіксів. Перших він вважає агентами структурної функції (*viento* → *vient-ec-ito*), останніх – носіями словословного значення (*hombre* → *hombr-ecito*; *hombro* → *hombrito*) [3, с. 382]. М. Ребойо ж надає перевагу терміну *інфікс*, ототожнюючи його з інтерфіксом. Згідно з його гіпотезою, інфікси, на відміну від більшості суфіксів, не модифікують граматичну категорію вихідної лексеми. Дослідник виокремлює синтезуючий сегмент *-(e)c* у складі демінутивних лексем (*salón* → *salon-c-ito*, *punte* → *punte-c-ico*) [12, с. 313].

Х. Монтес Хіральдо заперечує наявність інфіксів / інтерфіксів в іспанській мові. Автор наголошує на поліморфній природі суфіксів, у структуру яких синтезуються один чи два структурних компоненти. Один з них вважається варіантом суфікса, позбавленим семантико-словословного навантаження. На думку мовознавця, *-cito*, *-ecito* є варіантами *-ito* на словотвірному рівні, проте не несуть жодної додаткової інформації та не активізують конотативних ознак [11, с. 183]. Х. Монтес Хіральдо пропонує аналізувати проблему у синхронії і діахронії.

Х. Маргін Камачо у праці “Лінгвістична проблема іспанських інтерфіксів” (“El problema lingüístico de los interfijos españoles”) також заперечує існування інтерфіксів в іспанській морфеміці. Автор шукає альтернативне пояснення у фонетичному та морфологічному розвитку латинського демінутива *-ulus*, який, на його думку, еволюціонував до аломорфів *-illo* → *-cillo* → *-ecillo*. Присутність інтерфікса *-c*, *-ec* у суфіксальних формантах *-ecito*, *-ezote* дослідник пояснює через концепт аналогії і наголошує, що інтерфіксальні елементи є варіантами демінутивних та аугментативних суфіксів [7, с. 49].

Е. Уррутіа Карденас (H. Urrutia Cárdenas) стверджує, що інтерфікс *-c* походить з латини. Демінутивний суфікс *-ulus* вживався в іменниках першої та другої деклінації, а *-c-ulus* – в іменниках інших трьох відмін. У просторіччі його замінив наголошений суфікс *-ellus* або *-olus*, якому в структурі слова передували інфікс *-c* → (*i)culu* > (*i)cellus*, (*i)colu*), що згодом розширив площину свого вживання [13, с. 113].

Е. Мартінес Сельдран називає інтерфіксами ненаголошені службові сегменти, позбавлені власного значення, що інкорпуються між коренем та суфіксом у деяких похідних. Він вважає інтерфікс граматично неактивним та семантично нейтральним елементом [9, с. 449; 10, с. 39].

Аналіз суфіксальної деривації концентрується на демінутивному словотворі, і лише поодинокі праці описують особливості аугментативної деривації. Я. Малкієль називає інтерфікс *-ar* найчастотнішим структурним засобом аглютинативної сполучуваності твірної зі суфіксом збільшуваності (*espalda-ar-azo*, *polva-ar-ada*, *pasm-ar-ote*) [6, с. 113]. Згідно з М. Альваром Ескеррою, інтерфікс *-ar* може вказувати на розрізнення смислів: *llam-ada* (поклик, дзвінок) / *llam-ar-ada* (спалах полум’я), *pan-era* (житниця) / *pan-ad-era* (жінка-пекар) [2, с. 65]. Ф. Ласаро Карретер виокремлює функцію інтерфіксів *-an*, *-er* у створенні виразного змісту аугментативних похідних *boc-an-ada*, *cas-er-ón*, *got-er-ón* [5, с. 21]. У структуру аугментативів інкорпуються також інтерфікси *-c*, *-ec* / *-z*, *-ez*, напр.: *mayor-z-ote*, *camion-z-ote*, *homb-er-ote*, *maricon-z-ón*, *cabron-z-ón*.

Зазначимо, що поява інтерфікса у структурі лексеми сприяє максимальному нарощенню просодики слова. У контексті статей: *A bordo, su “pobrito padre” repartía bocadillos, de chorizo a los espectadores, allá por los Altos del Hipódromo* (El País, 02.04.2007); *Valga lo del enfermo, pobrecito; pero enmiéndose lo de los administradores* (ABC, 29.01.2012) та *¡Revolución, revolución!, grita una voz femenina por el megáfono mientras un viejito sentado en el parque dice por lo “bajini”, dice “¡querrá decir “robolución”, usted!”* (ABC, 19.02.2012); *Recuerdo ahora a la viejecita de 99 años que afirmó ante el reverendo de su*

parroquia no tener enemigos (El Mundo, 28.02.2010) демінутивні похідні *pobrito / pobr-ec-ito* (біднесенький), *viejito / viej-ec-ita* (старенький / а) тотожні за значенням. Вони є семантичними дублетами, яким притаманні конотації жалю, співчуття. Синтезування інтерфікса *-ec* до основи лексем *pobr-ec-ito* та *viej-ec-ita* сприяє збільшенню складів до 4-ох та підсилює виразності лексеми. Таким чином, на мовному рівні можна припустити, що наявність елемента *-ec* інтенсифікує конотативні ознаки, однак когнітивний контекст відкидає можливість смислової диференціації.

У масмедійному дискурсі крім структурної функції інтерфікса сприяють усуненню омонімічних конфліктів у процесах деривації, тобто запобіганню мовної плутанини при зіставленні однієї похідної з іншою. Інтерфікс вказує на розрізнення смислів, а його відсутність призвела б до семантичної контамінації: *la col-ec-ita* (капуста) / *la col-ita* (хвіст); *la sed-ec-ita* (резиденція) / *la sed-ita* (шовк); *el pas-ito* (крок) / *el pas-ec-ito* (дозвіл, прохід), *cort-ito* (короткий) / *el cort-ec-ito* (розріз), *el hombr-ito* (плече) / *el hombr-ec-ito* (чоловік), *la bot-illa* (чобіт) / *el bot-ec-illo* (банка), *la paj-ita* (солома) / *el paj-ec-illo* (паж). Напр.: *Me miré asustado mis manos y tenía en un dedo un cortecito superficial, más bien me levanté un pellejito, me lo quité y quedó un arañazo* (El Mundo, 05.03.2007); *Habrà que ver si el Cartagena es capaz de postularse para el ascenso cuando llegue el momento, porque anda cortito de talento arriba* (ABC, 08.09.2009). У випадку функції семантичної експліцитності лексеми (*el plan-ec-ito* (намір) / *el plan-ito* (проект) інтерфікс *-c, -ec* виконує роль *фонем*, яка диференціює та розпізнає слова у мовному потоці.

Ще одна функція інтерфіксів полягає у розширенні лексичної структури дериватів, що сприяє їх кращій ідентифікації. Односкладові лексеми, приєднуючи інтерфікс, отримують чотири граничні склади (*el pan – pan-ec-ito, el sol – sol-ec-ito, la voz – voc-ec-ita / voz-arr-ón*): *Desde que Rosa López, conocida por su vozarrón, cantó «Sueña» en la gala UNICEF que emitió Canal Sur, sus seguidores (y los de Operación Triunfo) contuvieron el aliento, asustados* (ABC, 10.12.2017); (...) *entre el picnic de solecito y el botellón sin pasarse. El gentío va a la Feria del Libro como el que acude a la verbena* (ABC, 05.06.2016).

Демінутивна / аугментативна лексика рельєфно представлена на структурному рівні та характеризується формуванням гетерогенних дериваційних ланцюжків. Здатність утворювати варіантні словоформи свідчить про ізоморфність похідних структур. Дериваційне моделювання предикатів зменшеності / збільшеності спричинене комунікативно-індивідуальними та регіонально-соціальними стратегічними перевагами, які обумовлюють вибір слів. Поряд з кількісним значенням, вони вказують на семантичну предметність, є формальними виразниками функції конкретизації або емоційного оцінювання ознак, якостей.

У суфіксальному словотворі статус інтерфіксів не завжди визначений. В описі цих компонентів ми зіштовхуємося з термінологічною непослідовністю у працях зі загального та романського мовознавства. Основною функцією інтерфіксів є структурна. Їхня поява спричиняє збільшення кількості складів та модифікацію наголосу, а разом з тим, є ознакою посилення виразності. Інтерфікси також виконують розпізнавальну функцію (*paso – pasito* (крок) / *pase – pas(ec)ito* (дозвіл, прохід). Їм не притаманна суфіксальна фіксація, оскільки від них не залежить категоріальна характеристика слова. В окремих випадках вживання інтерфіксів є факультативним та відповідає парадигматичним принципам утворення похідних в іспанській мові.

Література:

1. Помірко Р. С. Семантика демінутива і принципи його структурного синтезування в іспанській мові / Р. С. Помірко // Іноземна філологія. – Львів, 1989. – Вип. 96. – С. 20–28.
2. Alvar Ezquerro M. La formación de palabras en español / Manuel Alvar Ezquerro. – Madrid : Arco/Libros, 1993. – 79 p.
3. Dressler W. U. Forma y función de los interfijos / Wolfgang U. Dressler // Revista Española de Lingüística, XVI-2. – 1986. – P. 381–395.
4. Horcajada B. Morfología de los diminutivos formados sobre bases consonánticas monosilábicas / Bautista Horcajada // Revista de Filología Románica, V. – 1987. – P. 55–72.
5. Lázaro Carreter F. Sobre el problema de los interfijos: ¿consonantes antihílicas en español? / Fernando Lázaro Carreter // Estudios de lingüística. – Barcelona, 1980. – P. 11–26.
6. Malkiel Y. Los interfijos hispánicos. Problemas de lingüística histórica y structural / Yakov Malkiel // D. Catalán (ed.). Estructuralismo e historia. Miscelánea homenaje a André Martinet II. – La Laguna : Universidad. – 1958. – P. 107–199.
7. Martín Camacho J. C. El problema lingüístico de los interfijos españoles / José Carlos Martín Camacho // Cáceres : Universidad de Extremadura, 2002. – P. 45–58.
8. Martínez Celdrán E. En torno a los conceptos de interfijo e infijo en español / Eugenio Martínez Celdrán // Revista Española de Lingüística, 8. – 1978. – P. 447–460.
9. Meilan García A. J. Construir bien en español. La forma de las palabras / Antonia J. Meilan García, Serafina García, Hortensia Martínez. – Nobel Oviedo. – 2004. – 347 p.
10. Montes Giraldo J. J. Funciones del diminutivo en español: ensayo de clasificación / José Joaquín Montes Giraldo // Thesaurus : boletín del Instituto Caro y Cuervo, T. 27. – 1972. – P. 38–71.
11. Montes Giraldo J. J. Los interfijos hispánicos / José Joaquín Montes Giraldo // Reexamen con base en datos del ALEC. Anuario de Lingüística Hispánica, I. – 1985. – P. 181–189.
12. Rebollo Torío M. Á. En torno a los infijos / Miguel Á. Rebollo Torío // Anuario de Estudios Filológicos, VII. – 1983. – P. 311–318.
13. Urrutia Cárdenas H. / Esquema de morfosintaxis histórica del español / Hernan Urrutia Cárdenas, Manuela Álvarez Álvarez // Publicaciones de la Universidad de Deusto. – Bilbao, 1988. – P. 111–132.